

Tema 10. O papel da mulher na Idade Moderna

Sombras, fendas sociais e a loita no Antigo Réxime (S. XVI - XVIII)

Unha análise estrutural das diferenzas sociais, laborais e educativas entre estamentos.

A Historia Oculta: As Fendas do Rexistro Histórico

Fontes Masculinas:

Rexistros oficiais, decretos e contratos foron escritos na súa inmensa maioría por e para homes.

A Visión Parcial:

A historiografía tradicional só rexistrou os extremos: raiñas, monxas, heroínas ou bruxas, ignorando a vida cotiá.

Analfabetismo Endémico:

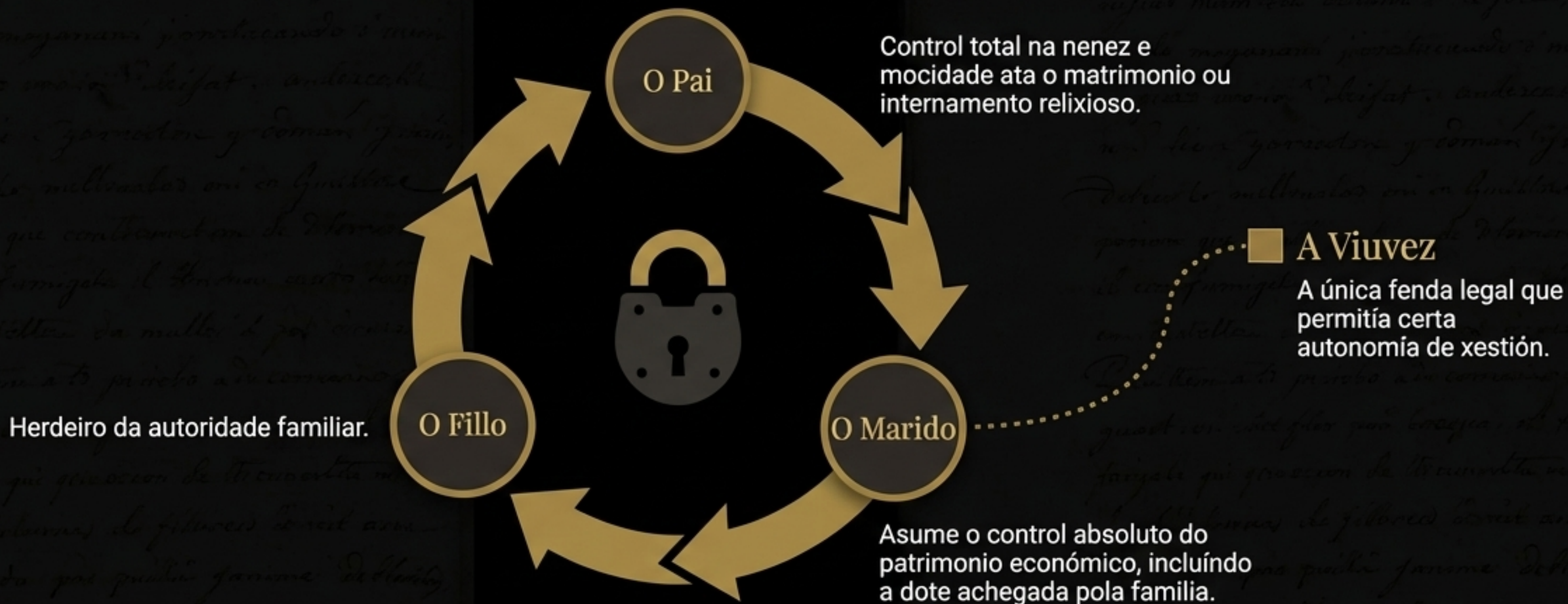
A privación da educación impediu á maioría das mulleres deixar testemuños escritos propios.

A recuperación desta memoria débese ao traballo de **historiadoras contemporáneas** como **Ofelia Rey Castelao** (Premio Nacional de Historia).

A Condición Xurídica: Menores de Idade Perpetuas

O Dereito (de herdanza romana) consagraba o sometemento da muller á autoridade masculina en calquera estrato social.

A Cadea Universal da Dependencia

A Exclusión: As mulleres solteiras, separadas ou abandonadas sufrían unha severa marxinação por non encaixar na rixida estrutura patriarcal.

O Mandato Moral e a Institución Familiar

Esixíase o estricto cumprimento da moralidade: cristiá, casta e nai.

A Táctica Galega: As Espontaneadas

No s. XVIII en Galicia, mulleres solteiras ou viúvas declaraban o seu embarazo ante notario.

Resultado: Evitaban o abandono/aborto e gañaban protección legal contra o acoso ou a expulsión da comunidade.

Estamento Privilexiado

Nobreza e alta burguesía.
A vida marcada pola ociosidade, as alianzas e o illamento en espazos de luxo.

A Gran Fenda Social

Ainda que todas carecían de dereitos, a calidade de vida e o destino estaban ditados polo estamento.

Estamento Non Privilexiado

Clases populares.
A vida marcada pola supervivencia, o traballo físico extremo e a precariedade absoluta.

Educación e Cultura: O Acceso ao Coñecemento

Privilexiadas

Modalidade: Educación privada no fogar.

Contidos: Linguas, relixión, artes, música.

Obxectivo: Preparación para a vida social nobiliaria e mellorar o seu valor para un matrimonio de conveniencia.

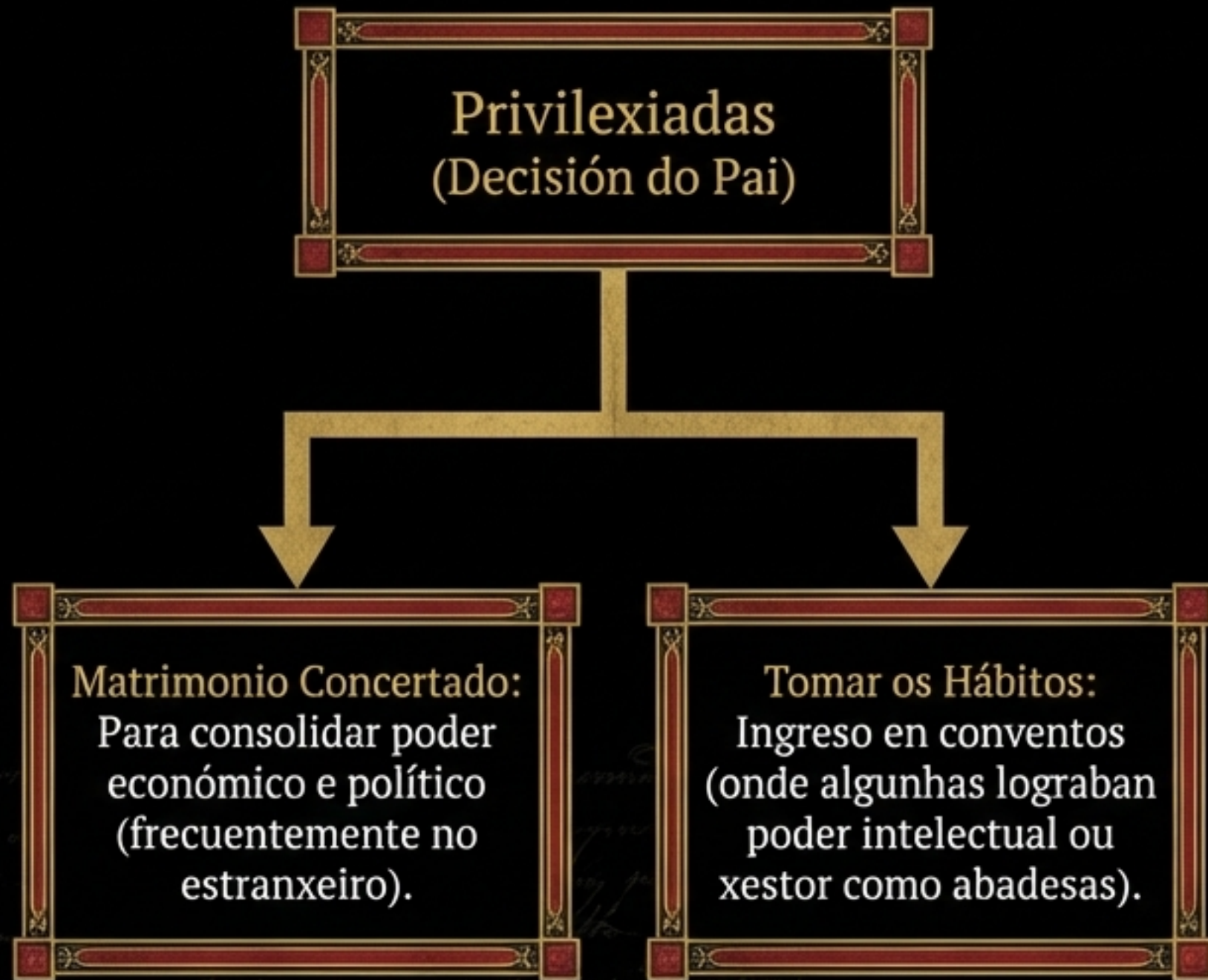
Non Privilexiadas

Modalidade: Analfabetismo xeneralizado. Sen educación formal.

Contidos: Adestramento dende a nenez nas tarefas do fogar.

Obxectivo: Axudar de inmediato a soste as cargas económicas e laborais da familia.

O Destino Vital: Alianzas vs. Supervivencia

O Traballo e a Saúde: Ociosidade vs. Desgaste

Privilexiadas

Cotiandade: Vivían na ociosidade.
Necesidades básicas cubertas por criados.

Entorno: Residencias amplas (pazos),
acceso a produtos de luxo (vaixelas, xoias,
roupa de calidade).

Non Privilexiadas

Cotiandade: Existencia centrada en soster á
familia mediante o traballo duro continuo.
Sen asistencia social.

Consecuencias: Peores condicións de vida,
mala alimentación, maior propensión a
enfermar e menor esperanza de vida.

O Mundo Rural

Agricultura:
Trabalio duro e directo nos campos.

Fenda de Independencia:
A mediados do s. XVIII, algunhas logran certa independencia traballando na produción téxtil.

Servidume:
Migración para servir en casas nobres.

O Mundo Urbano

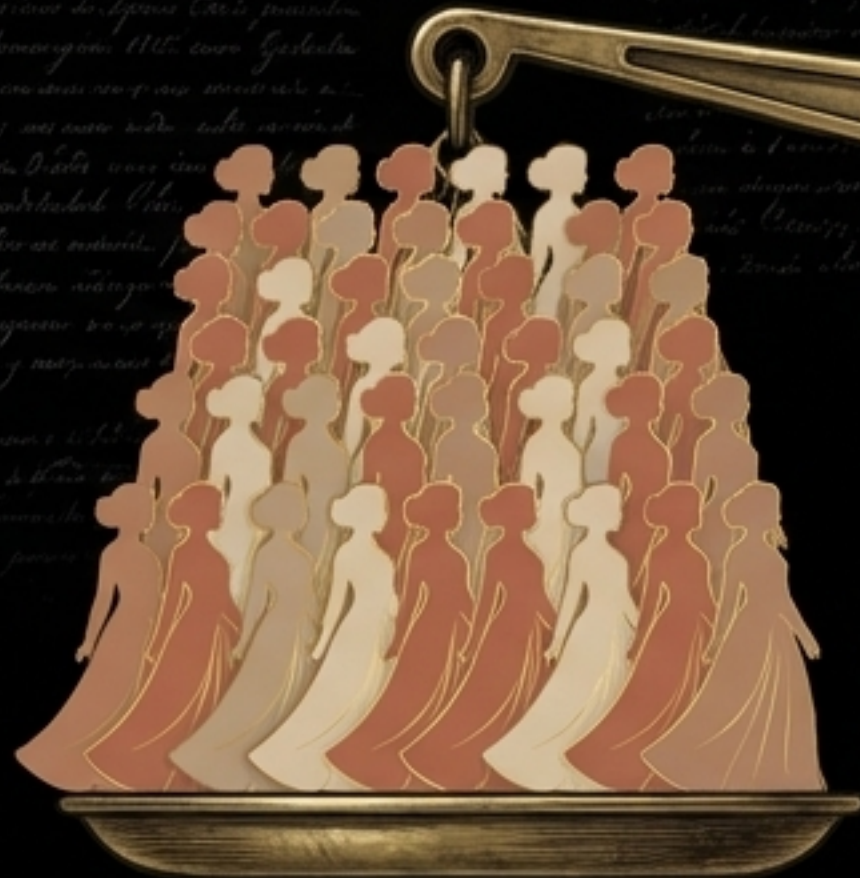

Xestión familiar: Asumían a economía do fogar dentro e fóra da casa (aínda que o patrimonio legalmente non era seu).

Oficios precarios: Costura, obradoiros familiares, venda ambulante, ou servizo doméstico urbano (moi mal pagado).

A Excepción Galega: A Demografía Altera a Norma

Censo de 1787
100 Mulleres

77 Homes

**Censo de 1787:
Desequilibrio demográfico
extremo.**

A Causa

Unha masiva emigración masculina deixou un baleiro demográfico insalvable.

As Consecuencias

Elevadísimas taxas de celibato feminino. As mulleres foron forzadas a asumir o rol de 'cabeza de familia'.

A Economía

Elas dirixiron e sostiveron sen axuda as pequenas explotacións agrarias vinculadas ao minifundio galego.

Rachando o Molde: Mulleres que Desafiaron Desafiaron a Súa Época

Beatriz Galindo

A Educación: Renacemento.
Humanista e mestra da raiña
Isabel a Católica.

María de Zayas

A Literatura: Século XVII.
Escritora de novelas curtas de
enorme éxito, finalmente
prohibidas pola Inquisición.

Sofonisba Anguissola

A Arte: Primeira muller pintora
de éxito no Renacemento;
chegou a retratar a Felipe II.

A Vangarda Galega: De Galicia ao Mundo

María Pita

Defensa e Estratexia:
Heroína clave na defensa da Coruña contra a invasión da Contraarmada inglesa.

Isabel Barreto

Liderado Naval:
Primeira muller almirante documentada na historia da navegación.

Isabel Zendal (s. XVIII - XIX)

A Ciencia Global:
Primeira enfermeira en misión internacional. Levou a vacina da varíola a América e Filipinas salvagardándoa nos corpos de nenos.

O Século XVIII: As Primeiras Vozes da Ilustración

Coa Ilustración comezan as primeiras reclamacións para rexeitar a misoxinia, os matrimonios concertados e esixir o dereito á educación.

Frei Bieito Xerónimo Feijoo

Freire ilustrado galego. Publica 'Defensa de las mujeres' (1726), un ataque pioneiro aos prexuízos sobre a inferioridade feminina.

Josefa Amar y Borbón

Publica 'Discurso sobre a educación física e moral das mulleres' (1790), reclamando a formación intelectual en igualdade.

Matriz de Síntese: O Dualismo da Idade Moderna

	Privilexiadas	Non Privilexiadas
Condición Xurídica	Sometemento total (Pai/Marido).	Sometemento total. (Condición universal).
Educación	Formación no fogar (artes, idiomas).	Analfabetismo, adestramento doméstico.
Destino Matrimonial	Matrimonio de conveniencia ditado polo pai ou convento.	Matrimonio forzado pola necesidade de supervivencia económica.
Economía e Traballo	Ociosidade, luxo, servidume ao seu cargo.	Carga doméstica, traballo rural/urbano esgotador, enfermidade.

Conclusión

A Idade Moderna foi definida por unha ríxida estrutura patriarcal que tentou invisibilizar ás mulleres baixo a autoridade masculina e o analfabetismo.

Con todo, a través das **fendas da historia** —sostendo o campo e a economía urbana, asumindo a xefatura familiar na Galicia emigrante, ou rachando moldes na arte, a ciencia e o pensamento— **as mulleres foron o motor silenciado que mantivo en pé a sociedade do Antigo Réxime.**